

A Kúria a Dávid, Stanka, Szikla Ügyvédi Iroda, ügyintéző dr. Stanka Gergely ügyvéd által képviselt CIB Ingatlanlízing Zártkörűen Működő Részvénytársaság felperesnek a Dezső és Társai Ügyvédi Iroda, ügyintéző Rónayné dr. Csordás Ilona ügyvéd által képviselt Magyar Állam alperes ellen általános szerződési feltételekhez kapcsolódó törvényi vélelem megdöntése iránti perében a Fővárosi Törvényszék előtt 5.G.40.286/2015. szám alatt megindított és a Fővárosi Ítéltábla 16.Gf.40.112/2015/5. számú ítéletével befejezett perében a felperes felülvizsgálati kérelme folytán - tárgyaláson kívül - meghozta a következő

ítéletet:

A Kúria a jogerős ítéletet hatályában fenntartja.

Kötelezi a felperest, hogy fizessen meg 15 napon belül az alperesnek 500.000 (ötszázezer) forint felülvizsgálati eljárási költséget.

Az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

Indokolás

A felperes egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét tartalmazó általános szerződési feltételeket és egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltételeket alkalmazott a másodfokú ítéletben tételesen felsorolt, forint alapú fogyasztói kölcsönszerződésekben a megjelölt időpontokban.

A felperes a különböző időszakokban és szerződéstípusokban tartalmát tekintve lényegében azonosan szabályozta az egyoldalú szerződésmódosítás feltételeit.

Ez a következő volt:

"A Lízingbeadó jogosult az általános szerződési feltétel ... számú pontjában meghatározott referencia-kamatláb változásának függvényében módosítani a hátralévő lízingdíjak összegét. A Lízingbeadó a Lízingszerződésben meghatározott időközönként

(„felülvizsgálati periódus”) vizsgálja felül a referencia-kamatláb értékét. Amennyiben a felülvizsgálatkori érték a Lízingszerződés hatálybalépésének napjára jegyzett értéktől a Lízingszerződésben rögzített küszöbértéket meghaladó mértékben eltér, akkor a Lízingbeadó a tényleges, teljes változásnak megfelelően módosíthatja a hátralévő lízingdíjakat. Amennyiben a Lízingbeadó a Lízingszerződés hatálybalépését követő bármelyik felülvizsgálati időpontban már érvényesítette a jelen pont szerinti kamatmódosítási jogát, úgy az azt követő felülvizsgálatok alkalmával a következőképpen jár el: ha az aktuális felülvizsgálatkori érték a legutolsó tényleges kamatmódosítás napjára jegyzett értéktől a lízingszerződésben rögzített küszöbértéket meghaladó mértékben eltér, akkor a Lízingbeadó a tényleges, teljes változásnak megfelelően módosíthatja a hátralévő lízingdíjak összegét.”

A felperes keresetében a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvény (Tv.) 11. § (3) bekezdése alapján annak megállapítását kérte, hogy az F/3. szám alatt csatolt Kivonat 1-24. pontjaiban feltüntetett, az ott megjelölt időpontokban hatályos forint alapú lízingszerződésekben használt, egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét tartalmazó szerződéses kikötések nem tartoznak a Tv. hatálya alá. Előadta, hogy a különböző termékekre és időszakokra irányadó Általános Szerződési Feltételek (ÁSZF-ek) idevonatkozó szerződéses rendelkezéseinek szerkezete és tartalma lényegében megegyezett. A lízingbevevő fizetési kötelezettsége kizárólag a referencia - kamat változása esetén és csak a felülvizsgálati időszakokban felmerült tényleges változás erejéig módosulhatott.

Arra az esetre, ha a kikötések mégis a Tv. hatálya alá tartoznának, állította azok tisztességességét, a Tv. 4. § (1) bekezdés a)-g) pontjaiban foglalt kritériumoknak való megfeleléseit.

Arra az esetre, ha érvei ellenére a kikötések mégis tisztességtelennek bizonyulnának, alkotmányossági és nemzetközi jogi aggályokat vetett fel.

Az alperes a kereset elutasítását kérte. A Kivonatnak és a felperes által teljes terjedelemben csatolt ÁSZF-eknek az összevetésével álláspontja szerint megállapítható, hogy a Kivonat csak az egyoldalú szerződésmódosításra vonatkozó kikötések a) pontját tartalmazza, az egyoldalú szerződésmódosítás egyéb eseteit, így például az okok listáját tartalmazó b) és esetenként c) pontokat azonban nem. Vitatta azt is, hogy a kikötések a) pontja olyan referencia-kamatot ír elő, amely nem minősül egyoldalú szerződésmódosításnak. Az alperes szerint a kikötésekben megtalálható referencia-kamatláb a felperes a saját maga, vagy a CIB-csoport másik tagja által meghatározott kamatlábként határozta

meg.

Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetet elutasította. Rögzítette, hogy a perbeli szerződési feltételek olyan általános szerződési feltételek, illetve egyedileg meg nem tárgyalta szerződési feltételek, amelyekre a Tv. hatálya kiterjed, mert a referencia-kamatláb változásától függő kikötések nem automatizmuson alapulnak. A kereseti kérelemben megjelölt kikötéseket egyenként vizsgálta és valamennyi kikötés vonatkozásában egységesen megállapította, hogy a kikötések nem felelnek meg az objektivitás elvének, ugyanis a referencia-kamatláb változását a felperesi cégcsoporthoz tartozó pénzügyi intézmény is előidézheti, a kamatláb mértékére a felperesi cégcsoport tagja - a fogyasztó számára nem transzparens - ráhatással bír, melynek okán a fogyasztó nem képes felmérni, hogy a „referencia-kamatláb” változására mely körülmények alapján, milyen mértékben kerülhet sor. Közvetve így a kikötés a tételes meghatározás elvének sem felel meg, ugyanis a referencia-kamatláb változására okot adó körülmények nem meghatározottak, e körben a felperes nem alkotott az elvnek megfelelő zárt rendszert.

A kikötések az elsőfokú bíróság szerint sértik az átláthatóság elvét is és nem felelnek meg a szimmetria elvének sem, mivel a fogyasztó terhére történő egyoldalú szerződésmódosítás lehetősége mellett nem kezeli kötelezettségként a körülmények megváltozásának a fogyasztó javára történő érvényesítését az arányosság elvének érvényre juttatása mellett. Emellett az egyoldalú szerződésmódosítás esetére felmondási jog nem illette meg a fogyasztót, ehelyett előtörlesztési jogot biztosított a felperes. Az előtörlesztés a feltételrendszere miatt nem egyenértékű a felmondási joggal. Ezen hiányosság csak 2009. augusztus 1-jétől szűnt meg, ugyanis ezen időponttól az 1996. évi CXII. törvény (Hpt.) 210. § (5) bekezdése rendelkezett a felmondási jogról.

Az elsőfokú bíróság kifejtette azt is, hogy nem észlelt olyan alaptörvény-ellenességet, vagy nemzetközi szerződésbe való ütközést a peres eljárás során alkalmazandó jogszabályok körében, amely indokolná az Alkotmánybíróság eljárásának kezdeményezését a felperes által megjelölt kérdéskörben.

Az ítélettel szemben a felperes fellebbezett. A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.

Ítéletének indokolásában kifejtette, hogy a jelen per tárgyát a Tv. 1. § (1) bekezdése értelmében azok a felperes és a fogyasztó között 2004. május 1. napja és 2014. július 26. napja között létrejött forint alapú hitel-, kölcsönszerződés, vagy lízingszerződés részévé vált általános szerződési feltételek képezik, amelyek a Tv. 4. § (1) bekezdése szerinti, a felperes részére egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő kikötéseket is tartalmaznak. Az

elsőfokú bíróság álláspontjával egyetértett abban, hogy a nemzetközi jogszabályok sérelmét nem látta megállapíthatónak. Ebben a körben utalt a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló 93/13/EGK irányelv (Fogyasztói Irányelv) rendelkezéseire, valamint a Fogyasztói Irányelv értelmezésére jogosult Európai Unió Bíróságának (továbbiakban EU Bíróság) a C-92/11. számú ítéletében kifejtettekre, amellyel a magyar szabályozás álláspontja szerint összhangban áll.

Az elsőfokú bíróság ítéletének indokolásában kifejtette, hogy a per elbírálása szempontjából irányadó 1959. évi IV. törvény (Ptk.) 209/B. § (1) és a 209. § (1) bekezdésének rendelkezése annak tartalma szerint egy generálklauzula, mely a tisztességtelenség, mint érvénytelenségi ok megítélése tekintetében csupán egy általános fogalommeghatározást ad. Ennek tartalommal való kitöltése a Ptk. 209. § (2) bekezdése alapján részben a joggyakorlatra várt, részben pedig annak tartalmát a 18/1999.(II.5.) Korm. rendelet adta meg azzal, hogy a Ptk. 209. § (3) bekezdésében megjelölt külön jogszabályban meghatározott olyan feltételeket, amelyek tisztességtelennek minősülnek, illetve amelyeket az ellenkező bizonyításáig tisztességtelennek kell tekinteni. Az egyoldalú szerződésmódosítási jog tisztességtelenségének mérlegeléssel történő bírói megítélése körében a joggyakorlat számára összefoglaló iránymutatást a Kúria a 2/2012.(XII.10.) PK véleményében munkált ki, majd ezt a jogértelmezést átvette a 2/2014. jogegységi határozat (PJE) a 2. pontjában. Ezt a jogértelmezést emelte a jogalkotó törvényi szintre a Tv. hatályba léptetésével. A Kúria tehát a 2/2012. PK vélemény és a 2/2014. PJE megalkotása során nem tett mást, mint figyelembe véve az EU Bíróság joggyakorlatát és a hazai jogalkalmazási tapasztalatokat. Lényegében kibontotta a Ptk. 209/B. §, illetve a 209. § (1) bekezdésében foglalt generálklauzulát, összefoglalva azokat az elveket, amelyeknek a fogyasztói szerződés részévé váló, a fogyasztóval szerződő fél által a javára gyakorolható egyoldalú szerződésmódosítási jognak együttesen meg kell felelnie ahhoz, hogy az tisztességesnek, így érvényesnek, a fogyasztóra kötelezettséget jelentőnek minősüljön. A Tv. a 4. § (1) bekezdés a)-g) pontjában a jogegységi határozatban megfogalmazott elvekkel teljesen azonos elvek tekintetében állít fel a Tv. törvényi vélelmet.

Az egyértelmű és érthető megfogalmazás elvének való megfelelés követelménye egyébként, már a Fogyasztói Irányelv preambulumban, a 4. és 5. cikkében, valamint az EU Bíróságának több döntésében is megjelent. Az átláthatóság követelménye szintén nem a Kúria által elsőként megfogalmazott kritérium, hanem az az EU Bíróságának joggyakorlatában már megfogalmazódott elvárás. A C-472/10. számú ítéletben (Banif Plus-ügy), a C-92/11. számú ítéletben (RWE-ügy) leszögezte az EU Bíróság, hogy az egyoldalú kiigazítást lehetővé tevő feltételnek meg kell felelnie a jóhiszeműség, az egyensúly és

az átláthatóság irányelvben támasztott követelményeinek. Az adott kikötés tartalmához kapcsolódó mechanizmust, annak konkrét működését és a többi feltételben írt mechanizmussal való viszonyát a szerződésnek átlátható jelleggel kell feltüntetnie ahhoz, hogy annak alapján a fogyasztónak módjában álljon egyértelmű és érthető szempontok alapján értékelnie a számára ebből eredő gazdasági következményeket.

Az Alkotmánybíróság, - amint arra az elsőfokú bíróság is utalt - a 32/2014.(XI.14.) számú AB határozatával úgy foglalt állást, hogy a törvény új jogszabályi környezetet - visszaható hatállyal - nem teremtett. Ezen megállapítás alapját pedig az képezte, hogy az ágazati törvényekben megjelenő speciális előírások mögöttes jogaként a Ptk-nak a szerződési feltételek tisztességtelenségét tiltó általános rendelkezése mindvégig alkalmazandó volt. Az Alkotmánybíróság eljárását kezdeményezni nem indokolt a Tv. elévülésre vonatkozó, a felperes által hivatkozott rendelkezései tekintetében, az Alkotmánybíróság ugyanis a Tv. elévülésre vonatkozó szabályozást tartalmazó 1. § (6) - (7) bekezdése vonatkozásában is elutasította az alaptörvény-ellenesség megállapítására irányuló bírói kezdeményezéseket. A másodfokú bíróság nem tartotta indokoltnak a Tv. egyes rendelkezései nemzetközi szerződésbe ütközésére alapítottan sem az Alkotmánybíróság eljárásának kezdeményezését.

A másodfokú bíróság szerint az elsőfokú bíróság helyesen ítélte meg, hogy a Kivonat 1-24. pontjában megjelölt kikötések a Tv. hatálya alá tartoznak. Álláspontja szerint az volt vizsgálandó a perben, hogy a per tárgyává tett kikötések megfelelnek-e a Tv. 4. § (1) bekezdésében meghatározott elveknek.

A Kúria már a 2/2012.(XII.10.) PK véleményében kitért arra, hogy a felek a változó kamatozású kölcsönszerződések esetében alkalmazhatják azt a megoldást, hogy a kamatszintet egy meghatározott, változó viszonyítási alaphoz, referencia-kamatlához (pl. BUBOR, EUROLIBOR, állampapír átlaghozama, jegybanki alapkamat) kötik. A megállapodás alapján a kamatszint - a szerződésben rögzített algoritmus, képlet alkalmazásával - automatikusan követi a viszonyítási referenciakamat változását, vagyis ebben az esetben a pénzintézet részéről nem az egyoldalú jogosultság gyakorlása következtében változik a kamat. A per tárgyává tett kikötések (a Kivonat 1-24. sorszám alatti kikötések a) pontjai), amelyek a referencia-kamatláb változásának függvényében kívánták módosítani a lízingdíjak hátralévő összegét azonban nem felelnek meg a PK véleményben írtaknak, mert a lízingdíj módosítására a felperes rendelkezik jogosultsággal meghatározott időközönként, saját előadása szerint is egy belső döntési mechanizmus eredményeként. A jelen per kapcsán egyébként sem azt kellett vizsgálni, hogy a referencia-kamatláb változásával összefüggésben a felperes

ténylegesen milyen gyakorlatot folytatott, hanem azt, hogy az általa alkalmazott általános szerződési feltétel szövegében mit jelenített meg. A perbeli kikötések automatizmust nem jelentenek.

A Tv. 4. § (1) bekezdése konjunktív feltételeket ír elő az egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét tartalmazó kikötés tisztességességének megállapíthatóságához, amelyek közül akár egynek a hiánya is a kereset elutasításához vezet. Ezért, amennyiben megállapítható a Tv. 4. § (1) bekezdésében előírt követelmények egyikének a sérelme a per tárgyává tett kikötések tekintetében, akkor ez szükségtelenné teszi a további követelményeknek, elveknek való megfelelés vizsgálatát. A megfogalmazott követelmények közül pedig elsőként a 4. § (1) bekezdés a) és e) pontjai szerint a kikötések átláthatóságának, egyértelmű és érthető megfogalmazásának a vizsgálata célszerű ezen elvek alapvető és kiemelkedő jelentőségére, illetve az egymással és a további feltételekkel való összefüggésére figyelemmel.

A másodfokú bíróság ezen, a Tv. 4. § (1) bekezdésének a) és e) pontjában megjelenő követelményekre figyelemmel úgy ítélte meg, hogy azokat a per tárgyává tett és vizsgált Kivonat 1-24. sorszámú kikötéseinek egyike sem elégíti ki. Nem tartalmazzák ugyanis a lízingbevevő fogyasztó többlet-kötelezettségei változásának a mechanizmusát. A referencia-kamatláb változásától függővé tett kikötések tehát azon okból nem felelnek meg a Tv-ben meghatározott követelményeknek, mert azokból a fogyasztó nem ismerheti meg, nem láthatja előre és így a lízingdíjak megváltoztatását követően nem is ellenőrizheti, hogy a referencia-kamatláb milyen mértékű emelkedése eredményezte a lízingdíj változását. A jelen per tárgyává tett kikötések tehát nem felelnek meg a Tv. 4. § (1) bekezdése a) és e) pontja szerinti követelményeknek, ezért azok tisztességtelenek. A felperes így eredménytelenül kísérelte meg a törvényi vélelem megdöntését.

A jogerős ítélet ellen a felperes élt felülvizsgálati kérelemmel, amelyben elsődlegesen kérte a jogerős ítéletnek az elsőfokú ítéletre is kiterjedően a hatályon kívül helyezését és azt, hogy a Kúria kötelezze az elsőfokú bíróságot a per új tárgyalására és új határozat meghozatalára.

Másodlagosan kérte a jogerős ítélet megváltoztatását akként, hogy a Kúria ítéletének indokolásában rögzítse: a felperesi ÁSZF-ek nem tartoznak a Tv. hatálya alá.

Harmadlagosan kérte, hogy a Kúria a jogerős ítéletet változtassa meg akként, hogy megállapítja: a felperes ÁSZF-ei tisztességesek.

Kérte továbbá, hogy a Kúria a Pp. 155/B. § (1) bekezdése alapján kezdeményezze az Alkotmánybíróságnál a 2014. évi XXXVIII. törvény

nevesített szakaszai alaptörvény-ellenességének és nemzetközi szerződésbe való ütközésének megállapítását a keresetlevél V. fejezetében megjelölt indokok alapján.

A felperes a felülvizsgálati kérelemben fenntartotta azt a jogi álláspontját, hogy a perbeli ÁSZF-ek nem tartoznak a Tv. hatálya alá, mert nem biztosítottak a felperesnek egyoldalú szerződésmódosításra lehetőséget. Az első- és másodfokú bíróságok ebben a körben lényegében kizárólag arra támaszkodtak, hogy az ÁSZF megfogalmazása tartalmazza a "módosíthatja" kifejezést. A felperes ugyanakkor a keresetlevelének III. fejezetében részletesen bemutatta, hogy a felperesi kikötések hivatkozott részei olyan, automatikusan változó kamatozási struktúrát létesítenek, amely a joggyakorlat szerint nem minősül egyoldalú szerződésmódosításnak. A felperes többször rámutatott, hogy ha a változás kizárólag a referencia-kamat változása miatt, és a referencia-kamat adott határértéket elérő mértékéig történhet, akkor a "módosíthatja" kitétel lényegében nem változtat azon, hogy a díjváltozás nem minősül egyoldalú szerződésmódosításnak. A tisztességtelenség, mint jogintézmény alapvető dogmatikai téziseivel ellentétes a másodfokú bíróság azon megállapítása, hogy az ÁSZF-ek azért tisztességtelenek, mert a felperes fenntartotta magának azt a jogot, hogy az alapreferencia kamat mértékének növekedéséből eredő többletköltségeket bizonyos mértékig átvállalja az adósoktól. Sem az uniós, sem a magyar fogyasztóvédelmi jog nem tiltja azt, és nem rendeli a tisztességtelenség jogkövetkezményét azon szerződéses rendelkezésekhez, amelyben a fogyasztóval szerződő fél a fogyasztót védő jogszabályi rendelkezéseknél magasabb szintű védelmet alakít ki. Mindezekre tekintettel a jogerős ítélet iratellenes és jogszabálysértő.

A felperes szerint a perbeli ÁSZF-ek (amennyiben a Tv. hatálya alá tartoznak) tisztességesek. A felperesi ÁSZF-ek megfelelnek a Tv. 4. § (1) bekezdése a) pontjában foglalt egyértelmű és érthető megfogalmazás elvének, mert a hivatkozott kikötések egyértelműen és világosan tartalmazzák, hogy a felperesi pénzügyi vállalkozás jogosult a szerződést módosítani, és félreérthetetlenül felsorolják a módosításhoz vezető okokat. Az egyértelmű és világos megfogalmazás elvét a Tv. úgy definiálja, hogy az akkor teljesül, hogy ha az egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét tartalmazó szerződéses feltétel tartalma a fogyasztó számára világos és egyértelmű, azaz egyértelműen és világosan kiderül a fogyasztó számára, hogy az adott szerződéses feltétel milyen következménnyel jár reá nézve a szerződés időtartama alatt. A perbe vitt ÁSZF-ek egyértelműen és világosan, tehát félreérthetetlenül meghatározzák azt a feltételt, amely a módosításhoz vezethet: ez a referencia kamat adott felülvizsgálati időszakban történt, meghatározott mértékű változása.

A jogerős ítéletben foglaltakkal szemben az átláthatóság (transzparencia) elve is teljesül a Tv. 4. § (1) bekezdésének e) pontja szerint, mivel a fogyasztó előre láthatja, hogy milyen feltételek teljesülése esetén, milyen mértékben kerülhet sor további terhek reá történő áthárítására. Az átláthatóság nem egy képletet vagy a jövőbeni hatások számszerűsített prognosztizációját jelenti, hanem egy olyan mértéket, amely a tényleges változásra okot adó körülmény bekövetkezte esetén számszerűsíthető. Amennyiben a Kúria álláspontja szerint nem a Tv. hatálya alól kizárt referencia kamat alkalmazására került volna is sor, a változás oka akkor is egyértelműen meghatározott és a kamatváltozást követően a tényleges kamatmérték változás összecszerűségének helyessége és megalapozottsága is leellenőrizhető.

A felperes változatlanul fenntartotta azt a kérelmét, hogy a Kúria kezdeményezze az Alkotmánybíróságnál a Pp. 155/B. § (1) bekezdése alapján a Tv. általa nevesített szakaszai Alaptörvény-ellenességének és nemzetközi szerződésbe való ütközésének megállapítását a keresetlevele V. fejezetében megjelölt indokok alapján. Ebben a körben a keresetlevélben a felperes a Tv. 4. §-ának az Alaptörvény B. cikke (1) bekezdésébe való ütközésére hivatkozott arra, hogy a törvényi vélelem visszaható hatályú. Utalt a Tv. 1. §-a (6)-(7) bekezdésében foglaltak alkotmányellenességére, arra, hogy ezek rendelkezések az Alaptörvény B. cikkének (1) bekezdésébe ütköznek, mert szerzett jogok, illetve az érvénytelenség jogkövetkezményei elévülésére vonatkozóan visszaható hatályú rendelkezéseket tartalmaznak. A felperes szerint a Tv. rendelkezései sértik az 1993. évi XXXI. törvénnyel kihirdetett Európai Emberi Jogi Egyezményt (a továbbiakban: Egyezmény), annak 6. cikk (1) bekezdése ugyanis biztosítja a tisztességes eljáráshoz való jogot, amely a Tv. rendelkezései alapján sérült. Hivatkozott továbbá a felperes az Egyezmény 1. Kiegészítő Jegyzőkönyve 1. Cikkére, amely biztosítja a tulajdon védelmét.

A felperes változatlanul fenntartotta a perben korábban írásban, illetve tárgyaláson tett nyilatkozatait is.

Az alperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályban való fenntartását kérte.

A felülvizsgálati kérelem nem megalapozott.

I. Az Alkotmánybíróság eljárása kezdeményezésének szükségtelensége.

A Kúria ítéletének meghozatalakor már ismert volt az Alkotmánybíróság 34/2014.(XI. 14.) AB. számú határozatának tartalma, (a továbbiakban: AB határozat), amelyben a Tv. egyes rendelkezései alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló bírói kezdeményezéseket elutasította. Az

Alkotmánybíróság megállapította - többek között -, hogy a Tv. nem sérti a jogállamiság egyik legfontosabb alkotóelemét jelentő jogbiztonság követelményét, nem sérti a visszamenőleges hatályú jogalkotás tilalmát, a tisztességes eljáráshoz való jogot és nem jár a bírói függetlenség sérelmével sem.

Ebből egyértelműen következik, hogy a fenti kérdések kapcsán a bírói normakontroll kezdeményezésének elmaradása jogszabálysértésként nem értékelhető és a Kúria sem találta indokoltnak az Alkotmánybíróság eljárásának kezdeményezését.

A visszaható hatály tilalmával kapcsolatban a Kúria hangsúlyozza, hogy a tisztességtelenség Ptk-beli fogalma 2004. május 1. óta érdemben, 2006. március 1. napjától pedig szövegszerűen is változatlan. Nem tekinthető a jogszabályi követelmények megváltozásának az, ha az EU Bírósága az Európai Unió Működéséről szóló Szerződés 267. Cikke alapján ráruházott hatáskörében eljárva valamely közösségi jogszabályra vonatkozóan kifejti, megmagyarázza a szabály jelentését és terjedelmét, ahogyan azt a hatálybalépésének időpontjától értelmezni és alkalmazni kell, illetve kellett volna. Az így értelmezett szabályt a bíróságoknak alkalmazniuk kell az értelmezés iránti kérelemről határozó ítélet előtt keletkezett jogviszonyokra is. Hasonló megállapítás tehető a Kúria jogegységi határozataival kapcsolatban is. A Tv. 4. §-a a megdönthető vélelem tartalmának meghatározása során a fentiek szerint értelmezett jogszabályi kötelezettséget ismétli meg, olyan tartalmi követelményeket nem állapít, amelyek a felperest 2004. május 1-jétől kezdődően az uniós és a magyar jog alapján ne terheltek volna. A fogyasztóval kötött szerződésben tisztességtelennek minősülő feltételekről szóló 18/1999. (II.05.) Korm. rendelet 2. § d) pontja alapján, illetve a 2014. március 15-ét követően létrejött szerződések esetében az új Ptk. 6:104. § (2) bekezdés d) pontja alapján a Tv. hatályba lépését megelőzően is megdönthető vélelem szolt az olyan szerződéses rendelkezés tisztességtelenségére vonatkozóan, amely alapos ok nélkül lehetővé tette a szerződés egyoldalú módosítását. A Tv. hatályba lépését megelőző időszakhoz képest a jogi helyzet annyiban változott, hogy a jogalkotó a jogbiztonság és a gazdaságosság szempontjaira tekintettel koncentrált eljárási rendet hozott létre a Tv. hatálya alá tartozó szerződéses rendelkezések tisztességtelenségének vizsgálatára. A Tv. tehát visszaható hatályú anyagi jogi rendelkezéseket nem tartalmaz.

A hatékony jogorvoslathoz és a tisztességes eljáráshoz fűződő jog az Egyezmény 13. cikkén, illetve 6. cikkének (1) bekezdésén alapul. Az Európai Unió Alap jogi Chartájának (a továbbiakban: Charta) 47. cikke által biztosított jogvédelem több szempontból kiterjesztettebb, mint az Egyezmény által nyújtott védelem, a jelen ügyben alkalmazandó hatékony jogorvoslat és tisztességes eljárás

szempontjából viszont az alapelv tartalma és terjedelme a két szabályozásban megegyezik. Az Alkotmánybíróság az Egyezmény rendelkezéseivel összefüggésben is részletesen vizsgálta a felperesi előadással azonos tárgyú indítványokat. Megállapította, hogy a Tv-ben meghatározott keresetindítási határidő nem ütközik az Egyezmény 6. cikkének (1) bekezdésébe és az AB határozat szerint a Tv. nem zárja ki, hogy a felek az eljárásban az álláspontjukat előadják, nem sérti továbbá a fegyver-egyenlőség elvét sem.

A felperes a keresetlevele V. fejezetében a tulajdonhoz való jog sérelmére is hivatkozott. Az Egyezményben és a Chartában ebben a körben biztosított jog tartalma és terjedelme lényegében azonosnak tekinthető.

Az Egyezmény 1. Kiegészítő Jegyzőkönyvének a tulajdon védelméről szóló 1. cikkének első fordulata a következőképpen rendelkezik: „Minden természetes vagy jogi személynek joga van javai tiszteletben tartásához. Senkit sem lehet tulajdonától megfosztani, kivéve, ha ez közérdekből és a törvényben meghatározott feltételek, valamint a nemzetközi jog általános elvei szerint történik.”

Mivel az Egyezmény az Emberi Jogok Európai Bírósága (a továbbiakban: EJEB) joggyakorlata alapján autonóm módon határozza meg a javak és a tulajdon fogalmát, a Kúriának – függetlenül attól, hogy ez az igény a magyar jog alapján hogyan minősül – vizsgálnia kell, hogy történt-e az Egyezmény értelmében tulajdontól való „megfosztás”.

Az EJEB gyakorlata a vagyon fogalmát kiterjesztően értelmezi és számos gazdasági érdeket minősít a tulajdonnal azonos védelem alá esőnek. Az 1. Kiegészítő Jegyzőkönyv 1. Cikke azonban csak olyan jogok védelmét biztosítja, amelyekkel a fél a nemzeti jog alapján rendelkezik vagy valaha rendelkezett, vagyis amelyek esetében fogamilag felmerülhet a „megfosztás” kérdése. Olyan jogok megszerzése és gyakorlása, ami a felet a nemzeti jog alapján sohasem illette meg, az Egyezmény alapján nem követelhető [Marckx v. Belgium, A31 (1979); X v. Német Szövetségi Köztársaság, App. No. 8410/78 (1979); S. v. Egyesült Királyság, App. No. 11716/85 (1986)].

Jelen esetben a felperes olyan gazdasági érdeke sérelmét tekinti tulajdonelvonásnak, amely kizárólag tisztességtelen egyoldalú díjemelést lehetővé tevő szerződéses kikötésen alapul. Az uniós és magyar jog alapján ezek a kikötések semmisek, vagyis a fogyasztó számára nem jelenthetnek kötelezettséget, a pénzügyi intézet számára pedig értelemszerűen nem keletkeztethetnek jogosultságot.

A Kúria e körben is utal a korábban már kifejtett álláspontjára, illetve az AB határozatra, amely szerint a Tv. sem a

tisztességtelenség tartalma, sem annak jogkövetkezményei tekintetében nem tartalmaz visszaható hatályú jogalkotást (AB határozat, Indokolás [71]-[114]) vagyis a Tv. alapján vizsgálendő szerződéses kikötések semmissége nem a Tv., hanem az uniós és magyar jog 2004. május 1-je óta létező tartalma alapján állapítható meg.

A kifejtettekre tekintettel a Kúria az Alkotmánybíróság eljárásának kezdeményezését a fentiekre tekintettel sem találta szükségesnek.

II. A perbeli ÁSZF-eknek a Tv. hatálya alá tartozása

A felperes a felülvizsgálati kérelmében annak megállapítását kérte, hogy a Kúria ítéletének indokolásában rögzítse: a felperesi ÁSZF-ek nem tartoznak a Tv. hatálya alá.

Ezzel kapcsolatban a Kúria rámutat, hogy a felperes a jogerős ítélet rendelkező részében foglalt keresetelutasítást nem támadja. Álláspontja szerint is el kell a keresetet utasítani arra tekintettel, hogy a felperes által per tárgyává tett ÁSZF-ek a felperes szerint nem tartoznak a Tv. hatálya alá, így a bíróság azokat nem vizsgálhatja. A felperes tehát az elutasításra vonatkozó döntésnek csak az indokolását vitatja. Erre a Pp. 271. § (1) bekezdésének d) pontja nem ad jogi lehetőséget annak ellenére, hogy a felperesre nézve nyilvánvalóan jelentős kérdés, hogy mi volt a keresete elutasításának oka. Az a tény, hogy a felperes az általa alkalmazott szerződési kikötések tisztességtelenségére vonatkozó vélelmet nem tudta megdönteni, vagy az, hogy az általa alkalmazott szerződési kikötések nem tartoznak a Tv. hatálya alá. A felperes a Tv. szabályozása alapján nem terjeszthet elő olyan kereseti kérelmet, amely szerint valamely általa alkalmazott kikötés nem tartozik a Tv. hatálya alá, ezt a körülményt a bíróság hivatalból vizsgálja a hatásköre megállapítása körében.

A felperes a felülvizsgálati kérelmében fenntartotta a keresetlevelében III. pont alatt kifejtetteket, amely szerint az általa az F/3. szám alatt csatolt Kivonat 1-24. soraiban idézett szerződési kikötések tisztességesek, mert nem adnak lehetőséget egyoldalú szerződésmódosításra. A lízingdíj módosulása a referencia-kamatláb változásához kötött. Az egyedi szerződés meghatározza mind a felülvizsgálati periódusokat, mind pedig a legkisebb eltérést, amely esetén módosulhat a lízingdíj és egyértelműen rögzítésre került az is, hogy a díj csak a tényleges, teljes változásnak megfelelően módosulhat.

A Kúria ebben a körben egyetért az alperes ellenkérelmében kifejtettekkel, vagyis azzal, hogy a Kivonat és a felperes által teljes terjedelemmel csatolt ÁSZF-ek összevetésével megállapítható, hogy a Kivonat csak az egyoldalú szerződésmódosításra vonatkozó

kikötések a) pontját tartalmazza, az egyoldalú szerződésmódosításra felhatalmazó egyéb eseteket azonban nem. Az egyoldalú szerződésmódosításra nem csak az a) pontban foglaltak esetében, hanem a b) pontban, valamint esetenként a c) pontban meghatározott okokból is sor kerülhet. A lízingdíj változását eredményezheti például a lízingbe adónál jelentkező finanszírozási költségek megváltozása, vagy a refinanszírozási feltételek megváltozása.

Az alperes is hivatkozott erre ellenkérelmében, illetve az eljáró bíróságok is megállapították, hogy a kikötések a) pontjaiban szereplő rendelkezései sem felelnek meg a Tv-ben előírtaknak, illetve a 2/2012. (XII.10.) PK véleményben kifejtetteknek. A Kúria a 7. ponthoz fűzött indokolásában kifejtette, hogy a referenciakamat alkalmazása akkor nem jelent egyoldalú szerződésmódosítást, ha a megállapodás alapján a kamatszint automatikusan követi a viszonyítási referenciakamat változását. Ebben az esetben a pénzintézet részéről nem egyoldalú jogosultság gyakorlása következtében változik a kamat. A pénzügyi intézménynek nincs mérlegelési lehetősége, ha a kamatmódosítás a szerződés előre rögzített tartalma szerint következik be. Ezek a követelmények a felperesi szerződési kikötések esetében nem valósultak meg, a referencia-kamat meghatározása ugyanis nem a felperestől, illetve a cégcsoportjától független módon történt meg. A másodfokú bíróság jogerős ítélete jogszerűen állapította meg, hogy ezek a kikötések is a Tv. hatálya alá tartoznak és azokat érdemben vizsgálta.

III. A szerződési kikötések tisztességességének kérdése

A felperes hivatkozik a felülvizsgálati kérelemben arra, hogy önmagában az a tény, miszerint az ÁSZF megfogalmazása tartalmazza a "módosíthatja" kifejezést, nem zárja ki a lízingdíj változásának automatikus érvényesülését. Az, hogy a felperes fenntartotta magának azt a jogot, hogy az alap-referenciakamat mértékének növekedéséből eredő többletköltségeket bizonyos mértékig átvállalja, nem vezethet a kikötés tisztességtelenségének megállapításához. A csatolt ÁSZF-ekből valóban megállapítható, hogy a felperes csak bizonyos küszöbérték elérése esetén hárította át a fogyasztókra a referencia-kamat változásából eredő többletköltségeket. Ez az eljárása nem tisztességtelen és a kikötés emiatt nem ütközik az átláthatóság, illetve az egyértelmű megfogalmazás elvébe. Ugyanakkor a felperes keresetének elutasítása ebben a körben nem ezen okokból történt. A referenciakamat változását követő eljárás a Kúria szerint is kétségtelenül mutat egyfajta automatizmust, azonban a körülmény, hogy a referenciakamat milyen okból változik a fogyasztó számára nem átlátható és a referenciakamat változása nem a felperestől teljesen független körülményekre vezethető vissza. A felperes saját maga határozta meg a referencia-kamatlábát vagy a cégcsoportjának tagja által megállapított kamatot minősítette referencia kamatnak. A felperes

tehát a felülvizsgálati kérelmében alaptalanul állítja, hogy a másodfokú bíróság jogszabálysértően értelmezte az átláthatóság elvét. A Kúria a már említett PK véleményben, illetve a 2/2014. Polgár i Jogegységi Határozatában kifejtette, hogy a fogyasztót a szerződéskötés során olyan helyzetbe kell hozni, hogy megfelelően fel tudja mérni az többletkötelezettségek keletkezésének indokait, a kötelezettségei változásának mechanizmusát és annak lehetséges mértékét. Az átláthatóság követelményének megfelelő, egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő szerződéses rendelkezés esetén a fogyasztó ellenőrizni tudja ezt és fel tud lépni a pénzügyi intézménnyel szemben ha meglátása szerint a reá nézve hátrányos szerződésmódosításra a ténylegesség, az arányosság a szimmetria elvének be nem tartásával került sor. Ezeknek a körülményeknek a felperes által alkalmazott szerződési kikötések nem feleltek meg. A másodfokú bíróság tehát jogszerűen jutott arra a következtetésre, hogy a felperes által alkalmazott rendelkezések nem felelnek meg a Tv. 4. § (1) bekezdésében írt elveknek.

A Kúria megítélése szerint tehát a perben eljáró bíróságok a PJE határozatban, valamint a Tv. 4. §-ában megfogalmazott elvek helyes értelmezésével jutottak arra a következtetésre, hogy a felperes által alkalmazott perbeli szerződési kikötések a szükséges korlátok nélkül, átláthatatlanul és ellenőrizhetetlenül biztosították a felperesnek az egyoldalú szerződésmódosítás jogát.

A Kúria megítélése szerint a fent kifejtettekre tekintettel a másodfokú bíróság ítélete a felülvizsgálati kérelemben hivatkozott jogszabályi rendelkezésekbe nem ütközött, így a jogerős ítélet nem jogszabálysértő, ezért azt a Tv. 15. § (5) bekezdése szerint tárgyaláson kívül eljárva, a Pp. 275. § (3) bekezdésének alkalmazásával hatályában fenntartotta.

A Kúria a felülvizsgálati eljárásban pervesztes felperest a Pp. 270. § (1) bekezdése szerint alkalmazandó Pp. 78. § (1) bekezdése alapján kötelezte az alperes felülvizsgálati eljárási költségének megfizetésére. Ennek mértékét a kifejtett ügyvédi tevékenységgel arányosan állapította meg a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003.(VIII.22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdésének (5) és (6) bekezdése alapján, amely összeg az ÁFA-t is tartalmazza.

Budapest, 2015. május 13.

Dr. Wellmann György s.k. a tanács elnöke, Tamáné dr. Nagy Erzsébet s.k. előadó bíró, dr. Puskás Péter s.k. bíró

A kiadmány hitelével:

Sz.Sz.

bírósági ügyintéző